

Розвиток сільських територій

УДК [332.122:338.43]:330.342.146:338.49:338.439:31.422
JEL H54, O13, Q15

В. В. Борщевський, В. А. Чемерис

Модернізація соціальної інфраструктури села в контексті нарощування економічного потенціалу сільських територій та еволюції аграрного ринку регіону

Досліджується вплив інновацій на розвиток соціальної інфраструктури сільських територій у контексті виявлення чинників нарощування їх економічного потенціалу. Акцентується увага на вагомій ролі соціальної інфраструктури села в процесі еволюції аграрного ринку регіону. Зокрема, наголошується на тому, що модернізація вказаної інфраструктури стимулює зростання попиту та пропозиції на аграрному ринку регіону. Це дає підстави для дослідження соціальної інфраструктури села як однієї зі складових інфраструктури аграрного ринку регіону. За результатами проведеного дослідження формулюються пропозиції для органів державної влади та місцевого самоврядування щодо пріоритетних напрямів упровадження інфраструктурних інновацій у соціальній сфері села. Зокрема, пропонується віднести модернізацію об'єктів соціальної інфраструктури, локалізованих на сільських територіях, до числа пріоритетів державної аграрної політики, а також активізувати заходи з налагодження співфінансування проектів з модернізації вказаної інфраструктури за участю підприємницьких структур, органів державної влади та місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства тощо. Ключові слова: соціальна інфраструктура, сільські території, аграрний ринок регіону, модернізація, економічний потенціал.

Упродовж останніх років у нашій державі дедалі більшої актуальності та ваги набуває проблема розвитку сільськогосподарського виробництва. Ця галузь має значний експортний потенціал і вже в найближчій перспективі може стати базовою у контексті економічної спеціалізації України в міжнародному поділі праці.

Разом з цим існує ціла низка проблем, ризиків і загроз, які унеможливають ефективне використання наявного сільськогосподарського потенціалу. Насамперед це стосується низького рівня інноваційної спрямованості аграрного сектору вітчизняної економіки, браку кваліфікованих кадрів, прогалин у розвитку інфраструктури аграрного ринку.

Найбільш відчутно ці проблеми виявляються на регіональному рівні, особливо у прикордонних областях нашої держави, що межують з країнами-членами ЄС. Це підтверджується зниженням ефективності використання земельних та інших природних ресурсів села, спричиняє відтік людського капіталу із сільської місцевості, у тому числі шляхом трудової міграції в міста і за кордон, веде до погіршення інноваційного потенціалу сільських територій в областях Західної України.

Вказаній проблематиці присвячено численні публікації вітчизняних авторів, у яких висвітлюються різні аспекти функціонування сільської економіки та аграрного ринку регіону. При цьому значна увага приділяється необхідності удосконалення та модернізації інфраструктури цього ринку.

Насамперед це стосується праць таких українських науковців, як П. Гайдуцький, Л. Левківська, С. Майстро, О. Старіков, В. Стільник, Р. Хрущ, Г. Черевко, О. Шпикуляк та ін.

Так, Р. Хрущ відзначає, що поняття «ринкова інфраструктура аграрного сектора» та низка пов'язаних з ним термінів і понять формують понятійно-термінологічну підсистему понятійно-термінологічної системи «аграрний сектор економіки», одночасно входячи відносно самостійною складовою в підсистему «ринкова інфраструктура» [9, с. 78].

На думку Л. Левківської, інфраструктура аграрного ринку – це система підприємств та організацій, які забезпечують взаємозв'язки між структурними

© В. В. Борщевський, В. А. Чемерис, 2015.

елементами сільськогосподарських товарних ринків, допомагають вільному руху товару, підтримують безперервний процес функціонування сфери виробництва і безперебійне постачання товару кінцевому споживачу. До складу інфраструктури аграрного ринку ця авторка включає маркетингову, фінансово-кредитну й інформаційно-консультативну інфраструктури [3].

В. Стільник вказує на те, що інфраструктура ринків сільськогосподарської продукції та їх елементи потребують зваженої роботи для подальшого розвитку й удосконалення вказаної інфраструктури. Без цього не можна розраховувати на нормальне функціонування аграрного ринку, тобто на чіткість і стабільність процесу купівлі-продажу товарів в обсягах та асортименті, які б задовольняли потреби споживачів [8, с. 380].

С. Майстро наголошує: «Важлива роль в організації аграрного ринку належить інституціям ринкової інфраструктури, які покликані виконувати функцію генераторів ринкових цін: біржам, торговим домам, аукціонам, фірмовим магазинам тощо. Ринкова інфраструктура повинна генерувати цінові сигнали як результат взаємодії попиту та пропозиції. Чим точніше ціни відображають взаємодію, попиту та пропозиції, тим точнішими будуть і управлінські рішення, що їх приймають суб'єкти ринкових відносин та органи державного регулювання» [4].

Інституціональна природа інфраструктури аграрного ринку підтверджується також О. Шпикуляком. Зокрема, він констатує, що завдяки діяльності об'єктів інфраструктури аграрного ринку відбувається встановлення й дотримання низки правил, норм і традицій у торгівлі сільськогосподарською продукцією. Крім того, функціонування інфраструктури аграрного ринку означає поширення інституцій на учасників товарообмінних процесів, а інститути цієї інфраструктури є сполучною ланкою між виробником і споживачем, реалізуючи норми і правила регламентування поведінки економічних агентів і підвищуючи ефективність управління ринком. На його думку, саме від інфраструктури аграрного ринку залежить шлях товару від виробника до кінцевого споживача, що визначає мотиви їх поведінки: виробника – продакувати товар, а споживача – купувати. Нинішнє інституційне забезпечення в частині інфраструктури є однією з фундаментальних перешкод на шляху розбудови в Україні ефективного аграрного ринку, оскільки не воно не дозволяє досягти збалансування попиту і пропозиції, реалізації товару за найбільш вигідними для виробника цінами [10, с. 9].

Висновок про деструктивну роль сучасного стану інфраструктури аграрного ринку на розвиток сільськогосподарського виробництва підтверджується О. Старіковим: «Якщо виробник аграрної продукції є навіть невеликим за розміром, але має доступ до розвиненої ринкової інфраструктури, він може мати вільний доступ до ринку, а відповідно, і можливість донести свою продукцію до кінцевого споживача на рівні з великим виробниками. При цьому підтримання конкуренції між суб'єктами інфраструктури сприяє її розвитку і зниженню вартості послуг до рівня отримання нормальної норми прибутку на вкладений капітал, тобто до рівня найменш можливої, але економічно доцільної ціни. Якщо ж ринкова інфраструктура розвинена недостатньо або має низьку ефективність, то суттєві переваги матиме великий учасник ринку... Таким чином, розвиток крупних агрохолдингів пов'язаний з недостатнім розвитком інфраструктури аграрного ринку» [7].

Водночас у наукових працях і дослідженнях вітчизняних авторів основна увага зосереджується на недостатньо широкому спектрі ланок інфраструктури аграрного ринку. Зокрема, науковцями різних шкіл економістів-аграрників найчастіше виокремлюються та аналізуються такі складові інфраструктури аграрного ринку, як виробнича, транспортно-логістична, маркетингова, інституційна та фінансова. Значно рідше приділяється увага об'єктам інженерної, інноваційної чи інформаційно-комунікаційної інфраструктури, які більшою мірою досліджуються в контексті розвитку сільських територій.

При цьому особливе місце відводиться соціальній інфраструктурі. З одного боку, вона розглядається як один з найбільш значимих і важливих елементів

інфраструктури сільських територій, а з другого, – практично не досліджується у контексті впливу на ефективність функціонування аграрного ринку, насамперед на регіональному рівні.

Це актуалізує проблему дослідження соціальної інфраструктури села одночасно у двох аспектах її розвитку: по-перше, як ланки інфраструктурного забезпечення сільських територій, а, по-друге, як важливого сегмента інфраструктури аграрного ринку регіону.

Відтак *метою* цієї публікації є підтвердження гіпотези про доцільність дослідження соціальної інфраструктури сільських територій як однієї зі складових інфраструктури аграрного ринку регіону.

Так, А. Малиновський вказує на те, що системний розвиток сільських територій необхідно розглядати як органічну складову частину аграрної політики та державної стратегії, а виробничо-трудова діяльність на селі вирішує ціле коло соціальних завдань, включаючи соціалізацію підростаючого покоління [5].

Це твердження перегукується з баченням І. Валюшка та О. Шевченко про те, що втручання ринкових відносин у сферу соціальної інфраструктури на сільських територіях призвело до поступового збільшення кількості платних медичних та інших соціальних послуг, що надаються населенню. Разом з цим відбуваються трансформації, пов'язані зі зміною просторової локалізації об'єктів соціальної інфраструктури села, які дедалі частіше концентруються у містах чи районних центрах. Це призводить до того, що віддалені села отримують медичну допомогу, культурно-освітні, побутові та інші соціальні послуги несвоєчасно або взагалі їх не отримують. Як наслідок, відбувається погіршення якості людського капіталу села, що безпосередньо пов'язаний з якістю трудових ресурсів для аграрного сектору регіональної економіки [1].

Крім того, прогалини в розвитку соціальної інфраструктури сільських територій, зокрема відсутність або недостатня оснащеність закладів дошкільної та шкільної освіти, медичних установ, об'єктів побутового обслуговування населення, сфери відпочинку та дозвілля на селі, центрів підвищення кваліфікації сільських працівників тощо, значно знижує рівень інвестиційної привабливості аграрного ринку регіону.

Таким чином, є всі підстави констатувати наявність взаємозв'язку між рівнем розвитку та модернізованості соціальної інфраструктури села, з одного боку, та формуванням соціально-економічного (передусім демографічного та кадрового) потенціалу сільських територій, а також ефективністю функціонування сільськогосподарських підприємств і характером еволюції аграрного ринку регіону, з другого.

Особливо вагомо окреслений взаємозв'язок проявляється в Західному регіоні України, зокрема у Львівській області, де переважна частина виробництва сільськогосподарської продукції зосереджена у господарствах населення, а частка цього населення у загальній чисельності мешканців регіону (а значить і в сукупному споживчому попиті) є значно вищою, ніж у середньому в Україні.

Таким чином, від рівня розвитку соціальної інфраструктури аграрного ринку регіону та якості життя сільського населення Львівщини значною мірою залежить обсяг споживання продовольчих товарів, оскільки селяни є першочерговими споживачами сільськогосподарської продукції, яка виробляється в межах регіону (і не лише як кінцеві споживачі, але і з метою ведення господарської діяльності: для відгодівлі худоби та птиці, на посадочний матеріал, на добрива тощо).

Разом з цим деградація соціальної інфраструктури аграрного ринку регіону обертається погіршенням якості життя сільського населення, посиленням його міграції в міста і за кордон, посиленням рівня захворюваності, обмежуючи тим самим як трудовиробничий потенціал сільгоспвиробників, так і чисельність, платоспроможність і пріоритети споживчої поведінки потенційних покупців на аграрному ринку регіону.

Тобто рівень модернізованості соціальної інфраструктури, впливаючи на якість життя селян та на їх спроможність належним чином відновлювати власний трудовий

потенціал, одночасно визначає як ефективність виробництва та обсяги надходження продукції на аграрний ринок регіону, так і споживчий попит на нього.

Оцінюючи вплив окремих ланок соціальної інфраструктури аграрного ринку регіону на формування попиту та пропозиції на нього, слід акцентувати увагу передусім на тих економічних механізмах, які забезпечують трансформацію якісних параметрів функціонування окремих об'єктів соціальної інфраструктури в показники виробничого потенціалу господарюючих суб'єктів, а також у рівень купівельної спроможності споживачів.

З огляду на сучасні реалії функціонування аграрного ринку в більшості регіонів нашої держави, алгоритм перетворення якості отримуваних населенням соціальних послуг в імпульси його споживчої поведінки на ринку чи у людський і соціальний капітал матиме універсальний характер (рис. 1).

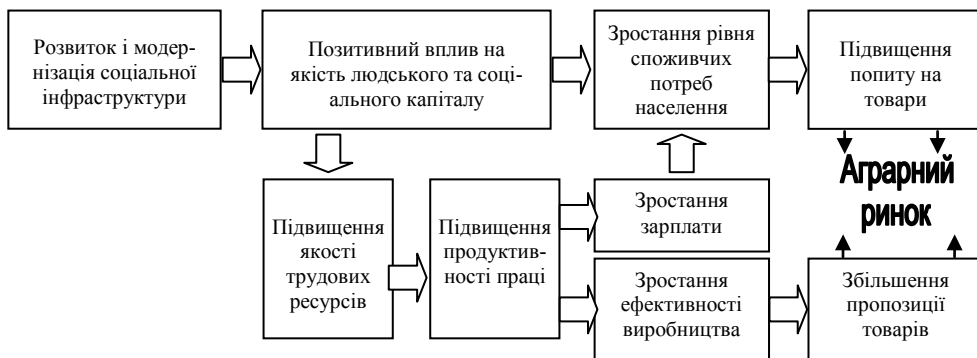

Рис. 1. Алгоритм впливу соціальної інфраструктури на рівень попиту та пропозиції на аграрному ринку регіону

Розроблено авторами.

Таким чином, розвиток і модернізація соціальної інфраструктури аграрного ринку регіону спроможні чинити опосередкований позитивний вплив як на збільшення пропозиції товарів на цьому ринку та покращення їх якості, так і на попит населення регіону на харчові продукти, а також на диверсифікацію споживчих смаків, стимулюючи тим самим активізацію ринкового товарообігу сільськогосподарської продукції та наближення її якості до рівня європейських стандартів.

У цьому контексті цілком логічно акцентувати увагу на пріоритетних напрямках розвитку соціальної інфраструктури села з погляду першочергових завдань, спрямованих на підвищення якості та ефективності функціонування інфраструктури аграрного ринку регіону.

Насамперед це стосується надання соціальній інфраструктурі статусу одного з ключових елементів у системі державної підтримки аграрного сектору економіки та розвитку аграрного ринку. У цьому контексті доцільно більш активно використовувати практику країн-членів ЄС, які дедалі більшу частку фінансових ресурсів у контексті реалізації Спільної аграрної політики (САП) скеровують саме на реалізацію інфраструктурних проєктів, у тому числі задля модернізації об'єктів соціальної інфраструктури села.

Так, упродовж 2006-2013 рр. країни-члени ЄС декларували 10% зростання частки бюджету на САП, що перерозподіляється через структурні фонди ЄС і на розвиток сільської місцевості (з 50% до 60%). У 2103 р. відповідна сума мала перевищити 90 млн євро у цінах 2004 р. [3, с. 15]. А от на 2014-2020 рр. на розвиток сільських територій та удосконалення їх інфраструктури планується виділити вже 95,6 млрд євро, у той час як на підтримку сільгоспсектору через прямі субсидії за цей же період має піти 31,3 млрд євро [6].

Другим пріоритетом удосконалення соціальної інфраструктури села, як складової інфраструктури аграрного ринку регіону є налагодження дієвої системи

інтеграції господарюючих суб'єктів агробізнесу та органів місцевої влади у процесі співфінансування відповідних інфраструктурних об'єктів у сільській місцевості. Зокрема, це стосується розвитку інструментів державно-приватного партнерства та формування ефективних механізмів інвестування коштів, акумульованих агроформуваннями, фермерами, несільськогосподарськими підприємницькими структурами, локалізованими у межах сільських територій, а також населенням у розвиток соціальної інфраструктури села.

Водночас результативність заходів, спрямованих на посилення ролі аграрного бізнесу в контексті фінансового забезпечення соціальної інфраструктури села, значною мірою залежить від рівня адміністративної та фінансової спроможності органів місцевого самоврядування сільських територіальних громад. Адже в більшості розвинених країн Європи та світу органи місцевого самоврядування володіють достатніми бюджетними ресурсами для здійснення інвестицій у розвиток соціальної інфраструктури аграрного ринку, а також для того, щоб виступати надійним партнером підприємницьких структур у процесі співфінансування відповідних інвестиційних проектів.

З цією метою необхідно завершити процес децентралізації влади та впровадження принципу субсидіарності у бюджетній системі нашої держави на основі використання досвіду розвинених країн-членів ЄС. Насамперед це стосується закріплення за місцевими бюджетами фіксованих джерел фінансових надходжень, які дозволять наповнювати їх дохідну частину. Зокрема, фіскальне законодавство має передбачати спрямування половин коштів, зібраних з податку на доходи фізичних осіб, до місцевих бюджетів за місцем фактичного проживання відповідної особи. Крім того, доцільно запропонувати перерахування 50% від податку на прибуток підприємств до місцевого бюджету за місцем їх фактичної діяльності (а не за місцем реєстрації).

І ще одним напрямом підвищення фінансово-економічного та інвестиційного потенціалу розвитку соціальної інфраструктури аграрного ринку регіону є активізація зусиль із залучення коштів міжнародної технічної допомоги. Зокрема, на регіональному рівні доцільно виділяти частину коштів з місцевих бюджетів для участі органів місцевого самоврядування у співфінансуванні проектів міжнародної технічної допомоги, насамперед у частині реалізації інфраструктурних проектів. Це дасть змогу підвищити обсяг фінансових надходжень на модернізацію інфраструктури аграрного ринку більшості регіонів України шляхом отримання відповідних грантів. Одночасно вирішуватиметься завдання розвитку соціальної інфраструктури села та підвищення якості його соціально-економічного потенціалу, що сприятиме удосконаленню людського і соціального капіталу на регіональному рівні.

Таким чином, є всі підстави вважати, що соціальна інфраструктура села є не лише важливою складовою нарощування соціально-економічного потенціалу розвитку сільських територій, але і важелем, який суттєво впливає на еволюцію інфраструктури аграрного ринку регіону. Це дозволяє здійснювати її наукове дослідження як соціальної інфраструктури аграрного ринку регіону. Ключовими аспектами такого дослідження є визначення кола першочергових завдань, пов'язаних з впливом вказаної інфраструктури та її окремих складових на підвищення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, її якості, а також формуванням споживчого попиту на аграрному ринку регіону.

Подальші наукові дослідження у цьому напрямі можуть стосуватися виявлення характеру впливу окремих ланок соціальної інфраструктури аграрного ринку регіону на збільшення виробничого потенціалу різних груп сільгоспвиробників, а також на формування попиту на найважливіші групи сільськогосподарських товарів у розрізі регіонів України.

Список використаних джерел

1. Валюшко І. В. Пріоритети модернізації інфраструктури життєдіяльності сільських територій [Електронний ресурс] / І. В. Валюшко, О. В. Шевченко. – К. : Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України, 2014. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1624>

2. Еволюція спільної аграрної політики ЄС: наслідки для України. – К. : Інститут економічних досліджень і політичних консультацій, 2005. – 19 с.
3. Левківська Л. М. Перспективи розвитку маркетингової інфраструктури аграрного ринку [Електронний ресурс] / Л. М. Левківська // Економіка. Управління. Інновації : електрон. наук. фах. вид. / Житомирський державний університет ім. І. Франка. – 2009. – №2. – Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/eui_2009_2_24.pdf
4. Майстро С. В. Формування та напрямки державного регулювання розвитку інфраструктури аграрного ринку [Електронний ресурс] / С. В. Майстро // Державне будівництво : електрон. наук. фах. вид. Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. – 2007. – № 2. – Режим доступу : <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2007-2/doc/2/08.pdf>
5. Малиновський А. С. Проблеми та перспективи розвитку сільських територій Житомирщини [Електронний ресурс] / А. С. Малиновський, Д. О. Підгорецький // Вісник Житомирського національного агроєкологічного університету. – 2012. – №1(2). – С. 141-150. – Режим доступу : http://www.znau.edu.ua/visnik/2012_1_2/141.pdf
6. Радченко О. Д. Досвід бюджетного фінансування сільського господарства на прикладі країн Прибалтики [Електронний ресурс] / О. Д. Радченко // Матеріали II Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Інститут бухгалтерського обліку і аудиту в Україні, контроль та аналіз в умовах глобальних економічних змін» (Науковий клуб «Sophus», 10-11.04.2014 р.). – 2014. – Вип. 2 – С. 232-235. – Режим доступу : http://sophus.at.ua/publ/2014_04_17_18_kampodilsk/sekcija_7_2014_04_17_18/dosvid_bjudzhetnogo_finsuvannja_sil'skogo_gospodarstva_na_prikjadi_krajin_pribaltiki/57-1-0-936
7. Старіков О. Ю. Рівень розвитку інфраструктури аграрного ринку як чинник формування агрохолдингів [Електронний ресурс] / О. Ю. Старіков // Формування ринкової економіки : зб. наук. праць. Спец. вип. : у 2 ч. / ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» ; відп. ред. О. О. Беляєв. – К. : КНЕУ, 2011. – Ч. 1. – С. 360-367. – Режим доступу : <http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/1122/1/Starikov.pdf>
8. Стільник В. В. Обслуговуючий кооператив як складова інфраструктури аграрного ринку / В. В. Стільник // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. пр. Одеського національного економічного університету. – 2012. – Вип. 2 (45). – С. 378-382.
9. Хрущ Р. А. Уточнення суті ринкової інфраструктури аграрного сектора економіки в контексті розвитку функцій економічної теорії / Р. А. Хрущ // Економіка и управление. – 2005. – № 4-5. – С. 73-80.
10. Шпикуляк О. Г. Інституції у розвитку та регулюванні аграрного ринку: теорія, методологія і організація : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : спец. 08.00.03 / О. Г. Шпикуляк. – К. : Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» УААН, 2010. – 30 с.

References

1. Valyushko, I. V., & Shevchenko, O. V. (2014). *Priorytety modernizatsiyi infrastruktury zhyttyediyal'nosti sil's'kykh terytoriy* [Priorities of modernization of the rural areas vital activity infrastructure]. Kyiv: National Institute of Strategic Studies. Retrieved from <http://www.niss.gov.ua/articles/1624> [in Ukrainian].
2. Institute for Economic Research and Political Consulting (2005). *Evolutsiya spil'noyi ahrarnoyi polityky ES: naslidky dlya Ukrainy* [Evolution of the EU Common Agricultural Policy: Implications for Ukraine]. Kyiv. [in Ukrainian].
3. Levkiv's'ka, L. M. (2009). *Perspektyvy rozvytku marketynhovoyi infrastruktury ahrarnoho rynku* [Perspectives of development of marketing infrastructures of agrarian market]. *Ekonomika. Upravlinnya. Innovatsiyi – Economy. Management. Innovation*. Zhytomyr Ivan Franko State University. Retrieved from http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/eui_2009_2_24.pdf [in Ukrainian].
4. Maystro, S. V. (2007). *Formuvannya ta napryamky derzhavnogo rehulyuvannya rozvytku infrastruktury ahrarnoho rynku* [Formation and directions of state regulation of agricultural market infrastructure development regulation]. *Derzhavne budivnytstvo – State Construction*, Vol. 2. Kharkiv: Kharkiv Regional Institute of Public Administration of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine. Retrieved from <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2007-2/doc/2/08.pdf> [in Ukrainian].
5. Malynov's'kyi, A. S., & Pidhorets'kyi, D. O. (2012). *Problemy ta perspektyvy rozvytku sil's'kykh terytoriy Zhytomyrshchyny* [Problems and prospects of Zhytomyr rural areas development]. In *Visnyk Zhytomyr's'koho natsional'noho ahroekolohichnogo universytetu* [Bulletin of the Zhytomyr National Agroecological University]: 1(2) (pp. 141-150). Retrieved from http://www.znau.edu.ua/visnik/2012_1_2/141.pdf [in Ukrainian].
6. Radchenko, O. D. (2014). *Dosvid byudzhethnoho finansuvannya sil's'koho gospodarstva na prykladi krain Prybaltyky* [Experience of budget financing of agriculture on the example of the Baltic States] In *Materialy II Mizhnarodnoyi nauково-praktychnoyi Internet-konferentsiyi "Instytut bukhgalters'koho obliku i audytu v Ukraini, kontrol' ta analiz v umovakh hlobal'nykh ekonomichnykh zmin"* [Proceedings of II International Scientific and Practical Internet conference "Institute of accounting and auditing in Ukraine, control and analysis under conditions of global economic changes"], *Science Club «Sophus», April 10-11*, Vol. 2 (pp. 232-235). Retrieved from http://sophus.at.ua/publ/2014_04_17_18_kampodilsk/sekcija_7_2014_04_17_18/dosvid_bjudzhetnogo_finsuvannja_sil'skogo_gospodarstva_na_prikjadi_krajin_pribaltiki/57-1-0-936 [in Ukrainian].

7. Starikov, O. Y. (2011). Riven' rozvytku infrastruktury ahrarnoho rynku yak chynnyk formuvannya ahrakholdynhiv [The level of development of agricultural market infrastructure as a factor in the formation of agricultural holdings]. In O. O. Byelyayev (Ed.), *Formuvannya rynkovoyi ekonomiky [Formation of a market economy]* (Vols. 1-2): Vol. 1 (pp. 360-367). Kyiv: Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman. Retrieved from <http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/1122/1/Starikov.pdf> [in Ukrainian].
8. Stil'nyk, V. V. (2012). Obsluhovuyuchy kooperatyv yak skladova infrastruktury ahrarnoho rynku [Service cooperative as a part of agricultural market infrastructure]. In *Visnyk sotsial'no-ekonomichnykh doslidzhen' [Bulletin of Socio-Economic Research]*: Vol. 45(2) (pp. 378-382). Odessa: Odessa National Economic University. [in Ukrainian].
9. Khrushch, R. A. (2005). Utochnennya suti rynkovoyi infrastruktury ahrarnoho sektora ekonomiky v konteksti rozvytku funktsiy ekonomichnoyi teorii [Clarification of essence of market infrastructure in the agricultural sector of economy in the context of the economic theory functions development]. *Ekonomika i upravleniye – Economics and Management*, 4-5, 73-80. [in Ukrainian].
10. Shpykulyak, O. H. (2010). *Instytutsiyi u rozvytku ta rehulyuvanni ahrarnoho rynku: teoriya, metodolohiya i orhanizatsiya [Institutions in the development and regulation of agricultural market: theory, methodology and organization]* (Master's thesis, National Scientific Center "Institute of Agricultural Economics", Kyiv, Ukraine). [in Ukrainian].

Borshchevskyy V. V., Chemerys V. A. Modernization of social infrastructure in rural areas in the context of increasing its economic potential and the evolution of the agricultural market in the region.

The impact of innovations on the development of social infrastructure in rural areas is investigated. The factors of increasing the economic potential of the rural areas in the context of the modernization of social infrastructure are identified. Attention is focused on a valuable role of social infrastructure of rural areas for the evolution of agricultural market in the region. In particular, it is emphasized that modernization of social infrastructure stimulates growth of supply and demand in agricultural market in the region. This gives reason to study social infrastructure in rural areas as one of the components of agricultural market's infrastructure in the region. The study found that the basic components of social infrastructure in rural areas, which affect the formation of economic potential of rural areas and are displayed on the agricultural market in the region, are: the sphere of medical services for the rural population, pre-school and school education in rural areas, public services for country folk, rural recreation and consumer services. Sustainable development and modernization of these constituents promotes expanding employment and stimulates growth of demographic potential of rural areas and the quality of its human and social capital. On this basis labor productivity in agriculture and in relating to agriculture economic spheres is growing. In addition, the investment climate is improving, that entails the increase of investment attractiveness of rural areas. It is substantiated that the quality of human capital improvement and increasing of rural productivity leads to growth of country folk's income. This stimulates demand on the agricultural market of the region. According to the results of the study proposals for state and local authorities are formulated. These proposals relate to the priorities of implementation of infrastructure innovations in the social sphere of rural areas. In particular, it is proposed to involve modernization of social infrastructure, localized in rural areas, into priorities of the state agricultural policy, using mechanisms of its financial support similar to those operating in the EU. To modernize the social infrastructure of the agrarian market of the region is also proposed to create a modern system of financial incentives for businesses and the public in order to increase investment resources allocated for the modernization of this infrastructure through co-financing mechanism. Decentralization of power and increased levels of financial capability of rural communities is considered to be an important factor in stimulating co-financing of projects of social infrastructure of the agrarian market in the region. In addition, it is proposed to use international technical assistance programs more actively for the implementation of infrastructure projects in rural areas. This primarily refers to projects of modernizing rural medicine and education through grants that are involved by the local authorities and institutions of civil society.

Key words: social infrastructure, rural areas, agricultural market in the region, modernization, economic potential.

Борщевський Віктор Валентинович – доктор економічних наук, доцент, завідувач відділу розвитку територіальних громад і транскордонного співробітництва ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долишнього НАН України» (e-mail: borshchevsky@ukr.net).

Чемерис Василь Антонович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства, інновацій та дорадництва в АПК ім. І.В. Поповича Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького (e-mail: chemerus64@gmail.com).

Borshchevskyy Viktor Valentynovych – Doctor in Economics, Associate Professor, Head of the Department of Local Communities Development and Cross-Border Cooperation of the SI «Institute of Regional Research named after M.I. Dolishniy of the NAS of Ukraine» (e-mail: borshchevsky@ukr.net).

Chemerys Vasyly Antonovych – Ph.D. in Economics, Associate Professor of the Department of Economics of Enterprise, Innovation and Advisory Service in the Agroindustrial Complex named after I.V. Popovych of the Gzhyskiy National Veterinary and Biotech University of Lviv (e-mail: chemerus64@gmail.com).

Надійшло 03.03.2015 р.